

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
МЕБУАКАДЕМИЈСКИ КООРДИНАЦИОНИ ОДБОР ЗА
БАЛКАНОЛОГИЈУ САВЕТА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
СФРЈ И БАЛКАНОЛОШКИ ИНСТИТУТ

БАЛКАНИКА

ГОДИШЊАК МЕБУАКАДЕМИЈСКОГ КООРДИНАЦИОНОГ
ОДБОРА ЗА БАЛКАНОЛОГИЈУ САВЕТА АКАДЕМИЈА НАУКА И
УМЕТНОСТИ СФРЈ И БАЛКАНОЛОШКОГ ИНСТИТУТА

VII

Уредник

Академик ВАСА ЧУБРИЛОВИЋ

Председник Мебуакадемијског координационог одбора
за балканологију и Директор Балканолошког института

Секретар

ДРАГОСЛАВ АНТОНИЈЕВИЋ

Научни саветник
Балканолошког института САНУ

Редакциони одбор

Из Југославије: ДРАГОСЛАВ АНТОНИЈЕВИЋ, ФРАЊА БАРИШИЋ, АЛОЈЗ БЕНАЦ,
ВАСА ЧУБРИЛОВИЋ, МИЛУТИН ГАРАШАНИН, МИХАИЛ ПЕТРУШЕВСКИ,
НИКОЛА ТАСИЋ

Из иностранства: MIHAIL BERZA, Букурешт (Румунија), IVAN DUJCEV, Софија
(Бугарска), CHARALAMBOS FRAGISTAS, Солун (Грчка), HALIL INALCIK, Анкара
(Турска), JOZSEF PERENYI, Будимпешта (Мађарска)

БЕОГРАД 1976

битус терце са субквартом карактеристичан за жетелачке мелодије балканских Словена и слично. Но, без обзира на извесне слабости и недоследности ове књиге, о којима овом приликом нисмо желели

говорити, она у целини заузима чврсто место на прогресивној линији развитка модерне етномузикологије.

Драгослав Антонијевић

Bori Imre, IRODALMAK-KÖLCSÖNHATASOK, ÚJVIDÉK 1971
(Бори Имре, Мебусобни утицаји књижевности, Нови Сад 1971).

Књига представља збирку чланака о узајамностима које се јављају између мађарске књижевности, с једне стране, и књижевности јужнословенских народа с друге стране, у различитим временским периодима. У чланцима Бори обрађује следеће теме: заједнички елементи у средњовековној српској и мађарској књижевности („О српској варијанти легенде о св. Владиславу“, стр. 5—30), културне везе Вука Караџића са Мађарима („Човек који је открио Србију“, стр. 31—71), авангарда у мађарској, српској и хрватској књижевности почетком 20. века („Мађарска, српска и хрватска авангарда“, 73—146). Најзад, у последњем одељку („Уместо поговора“, стр. 147—155 аутор даје концепцију компаратистике дате области.

У првом чланку аутор анализира компаратистичке аспекте текста „Убијање злочастивог Батија у Угарској“. Текст је српска варијанта Легенде о св. Владиславу. Ово дело врло изразито сведочи о духовним и културним везама Мађара и православне Византије у средњем веку, тј. о везама између мађарске и српске средњовековне књижевности. Ранија литература је ово дело посматрала на основу мађарско-руских књижевних релација, али нови аутори истичу да се овде ради изразито о српско-мађарским књижевним односима. У ранијој литератури се сматрало да је аутор овог дела био Пахомије Србин, али новија литература одабацује могућност Пахомијевог ауторства и претпоставља да је аутор био Србин који је као

писар радио негде у Подунављу. Проблем ауторства и књижевне анализе овог дела Бори разматра и решава на основу заједничке духовне и културне баштине Срба и Мађара у 15. и 16. веку. Дело садржи низ елемената који указују на оне узајамне српскомађарске књижевне односе који су садржински и идејно одређивали и друге књижевне творевине Срба и Мађара у средњем веку. Легенда на уметнички начин спаја у себи текст Легенде о св. Владиславу и текст Житија св. Саве. Бори истиче да је вредност и значај овог дела и у томе што су се два различита садржинска и идејна слоја спојила у аутохтони и јединствени књижевни израз. Значајнији елементи који говоре о ауторовом српском пореклу су следећи: утицај апокрифних текстова и Савиног житија од Теодосија, сусрет Владислава и св. Сава и прелазак Владислава на православну веру. Аутор текста добро познаје мађарске прилике у којима живи и ствара. Он врло сликовито описује град Набварад и у њему кип краља Владислава. Он је васпитан у духу мађарске световне књижевности. Бори претпоставља да је писац текста вероватно припадао непосредној средини деспота Б. Бранковића, а живео је у Набвараду или у неком околном месту које је припадало имању Б. Бранковића.

У последњем одељку Бори даје своју теоретску поставку која је потврђена са неколико примера у ранијим одељцима. Он наглашава да компаратистика која је испитивала односе мађарске и јужносло-

венских književnosti bavila se pojedinim i konkretnim problemima te oblasti, ali nije imala svoju širu i uopštenu koncepciju. Komparatistika u gornjem smislu treba da bude аутохтона научна грана, а не део хунгарологије или славистике. Аутор сматра да ни мабарска, ни српска, ни хрватска književnost немају тако рећи ни једну тему која не би могла да се посматра на основу мабарско-јужнословенских knjižевних релација: средњовековна религиозна литература, дубровачка književnost, književnost богомила, утицај мабарске латинске knjižевности на српску, хрватску и босанску

književnost, однос јужнословенског јуначког епа са одговарајућим мабарским песмама, ренесанса у Мабарској, песништво Балашија, везе између хрватског и мабарског барока, српска грађанска književnost у 18. и 19. веку у Мабарској, везе Вука Караџића са Мабарима, односи између стваралаштва Арања, Петефија и Змаја, стваралаштво Е. Адија, В. Петровића и М. Крлеже. Поједини проблеми треба да се испитују комплексно и са аспекта који је одређен заједничким постојањем трију knjižевности на истој територији.

Димитрије Стефановић

KLEFTSKE BIOGRAFIJE

Ἰωάννου Πετρώφ, τοῦ ἐκ Μόσχας φιλέλληνης. Περίοδος κλεφτοσύρᾶ τῆς Μακεδονίας. Βιογραφίαι 28 κλεφταματολῶν τῆς Ε.αρχαγῆ, μετὰ καταλόγου τῶν ἀνεκδότων ἔργων τοῦ Πετρώφ, προσθήκαι καὶ ἐπιπλήσια Γεωργίου Χ. Χιονίδη. Θεσσαλονίκη 1972, σσ. 220.

Sadržaj ove izuzetno značajne knjige iz oblasti istorije gročkog naroda pod turskom vlašću, ako izuzmemo u stvari neophodan uvod priređivača Georgija H. Hionidisa, isključivo je objavljivanje do sada neizdatog rukopisa moskovskog filhelena Jovana Petrova (1849—1922), koji je svoju spisateljsku delatnost usmerio na grčke teme o borbama Grka protiv turske vladavine i o oslobodilačkom ustanku 1821.

Knjiga „Slavni klefti Makedonije“, kako doslovno glasi naslov, obuhvata životopise dvadeset osam proslavljenih klefta severne Grčke: Malam, Colka, Toska, Lilije Ksirolivadit, Lazei, Romfeis, Kazavernis, Lapa, Siro, Pliaska, Cihale, Aleksandris, Karatasei, Diamandis, Viziotis, Papa, Evtimije Vlahava, Joanis Statas, Zidrei, Kucohristos, Ziakas, Saltapite, Psarodimej, Teodor Kolokotron, Nikocara, Kaplane, Georgije

Olimpski, Joan Farmak. Delo Joana Petrova o tome ostalo je u rukopisu, koji se čuva u Biblioteci parlamenta u Atini, — tri sveske pod signaturom 294, 294a i 294b.

Priređivač ovoga dela, Hionidis dao je najpre veoma sadržajan uvod (str. 7—31), u kome čitalac, pre svega, nalazi biografske podatke o Petrovu i osvrtno na njegova dela. Činjenica da Petrov živi dosta vremena posle epohe u kojoj su živeli junaci njegove knjige, odmah nameće pitanje izvora iz kojih je crpeo podatke i pitanje njihove verodostojnosti. Suočavajući se sa tim problemom, priređivač ovoga izdanja zaključuje da se Petrov oslonio na odnosne narodne pesme, ali je, kako se to iz svake biografije klefta vidi i kao što sam autor kazuje, koristio je i dostupne istorijske izvore i literaturu. Od zbirki grčkih narodnih pesama Petrov se oslanja uglavnom na kleftske pesme iz zbornika C. Fauriel-a, Sp. Zambelia, P. Aravantina i A. Passow-a. Istorijske izvore o slavnim kleftima nalazio je u delima K. Sathe koga izričito pominje na str. 112. i 122, i nekih drugih autora koje i sam navodi u svojoj poslednjoj biografiji, o Joanu Farmaku,